

УДК 378.018.8.011.3-051:373.2]:[028.1-053.2:75]

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.15.028-035

НИКОЛАЕСКУ Інна Олександрівна –

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри дошкільної освіти

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9928-9291>

e-mail: nikolaesky@ukr.net

БОНДАР Вікторія Григорівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

старший викладач кафедри дошкільної освіти

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8874-4319>

e-mail: bondarvikusy2017@gmail.com

ШИНКАРЬОВА Валерія Сергіївна –

стейкхолдер, власниця приватного закладу «SOVA kid's»

доктор філософії, викладач кафедри дошкільної освіти

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8439-446X>

e-mail: hynkarova.vs@gmail.com

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВО-ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ІЗОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ

НИКОЛАЕСКУ Інна Олександрівна, БОНДАР Вікторія Григорівна, ШИНКАРЬОВА Валерія Сергіївна. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВО-ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ІЗОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ

У науковому доробку авторами представлені нові підходи до фахової підготовки майбутніх вихователів, спрямовані на оволодіння ефективними ізотерапевтичними методиками та їх застосування у практичній діяльності. Обґрунтовано необхідність використання ізотерапії як інноваційного інструменту у формуванні мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку, що сприяє їхньому гармонійному розвитку та успішній соціалізації. Акцентовано увагу на актуальних питаннях застосування ізотерапевтичних технік у контексті формування мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку. Наголошено, що використання ізотерапії в освітньому процесі закладів дошкільної освіти передбачає вільне, спонтанне творення художніх робіт дітей з метою виявлення та опрацювання їхніх емоційних і психологічних труднощів.

Ключові слова: фахова підготовка майбутніх вихователів; ізотерапія; мовленнєва та читацька культура; діти старшого дошкільного віку; аплікація; ліплення; малювання; колаж.

NIKOLAESKU Inna Oleksandrivna, BONDAR Viktoriia Hryhorivna, SHYNKAROVA Valeriia Serhiivna. CURRENT TRENDS IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS TO FORM SPEECH-READING CULTURE OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE: ISOTHERAPEUTIC TECHNIQUES

The article addresses the topical issues of applying art therapy techniques in the context of forming the speech and reading culture of older preschool children. It is emphasized that the use of art therapy in the educational process of preschool institutions involves the free, spontaneous creation of children's artwork to identify and address their emotional and psychological difficulties.

The potential of fine arts as an effective means of stimulating speech activity, developing communication skills, and fostering an interest in reading among older preschoolers is explored. The possibilities of using various art therapy techniques, such as drawing, appliqué, sculpting, and collage, for speech development, vocabulary enrichment, and the formation of coherent speech in children during retelling are revealed.

The highlighted techniques contribute to the development of attention concentration, motor skills, action planning, creative thinking, and self-control, while allowing children to safely express their emotions. Particular attention is paid to the integration of art therapy techniques into the process of reading and analyzing literary texts, which promotes the development of emotional intelligence, imagination, and creative thinking in children. In their scientific work, the authors present new approaches to the professional training of future educators, aimed at mastering effective art therapy methods and their application in practical activities.

The necessity of using art therapy as an innovative tool in the formation of the speech and reading culture of older preschool children, which contributes to their harmonious development and successful socialization, is substantiated.

Creative tasks aimed at forming the speech and reading culture of older preschool children through art therapy are proposed. It is noted that creative tasks using art therapy techniques contribute to the development of children's emotional intelligence. They learn to recognize and express their own emotions, as well as understand the emotional states of other people. This promotes the development of empathy, communication skills, and the ability to establish interpersonal relationships.

Keywords: art therapy; speech and reading culture; older preschool children; appliqué; sculpting; drawing; collage.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В епоху цифрової трансформації дошкільної освіти, інтеграції штучного інтелекту в освітній процес та появи дітей «кліпового мислення» зростає проблема мовлення та читання, що вимагає переосмислення традиційних підходів до формування мовленнєво-читацької культури. Зміни в інформаційному просторі, де домінує візуальний контент та короткі формати, впливають на когнітивні процеси дітей дошкільного віку, зокрема на їхню здатність до концентрації уваги, аналітичного мислення та сприйняття складних текстів. Це призводить до зниження рівня мовленнєвої компетентності, обмеження словникового запасу та труднощів у розумінні прочитаного. У цьому контексті особливої значущості набуває фахова підготовка майбутніх вихователів, адже саме вони є ключовими фігурами у процесі становлення мовленнєвих та читацьких навичок у дошкільнят. Сучасні виклики, пов'язані зі швидкими змінами в інформаційному просторі, розвитком технологій та новими вимогами до особистості, зумовлюють необхідність переосмислення та оновлення підходів до професійної підготовки педагогів.

Зважаючи на ці виклики, ізотерапевтичні техніки виступають як ефективний інструмент для розвитку мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку. Процес створення малюнка, колажу чи іншої

художньої роботи спонукає дітей до опису та аналізу власних творів, обговорення їхнього змісту та інтерпретації символічних образів. Досліджуючи різноманітні художні матеріали, такі як фарби, олівці, фломастери та глина, діти старшого дошкільного віку намагаються передати складні концепції, які важко виразити вербально. Художня символіка дозволяє їм передавати ідеї, які можуть бути недоступні для словесного вираження. Це сприяє розвитку монологічного та діалогічного мовлення, а також формуванню вміння складати зв'язні розповіді.

Аналіз досліджень і публікацій. Нові вітчизняні та зарубіжні дослідження з'являються безперервно і невпинно доводять позитивний вплив образотворчої діяльності, яка є потужним інструментом у процесі стимуляції мовленнєвої активності, розвитку комунікативних навичок та формування читацького інтересу у дітей дошкільного віку. Наразі у вищій освіті транслюється питання осучаснення фахової підготовки майбутніх вихователів до використання інноваційних підходів щодо формування у дітей дошкільного віку мовленнєво-читацької культури різноманітними засобами, зокрема засобами ізотерапії. Дослідження, присвячені визначенню змісту, завдань, форм, методів та прийомів ознайомлення дітей дошкільного віку з художньою літературою, формуванню мовленнєвої компетентності представлені в наукових працях таких авторів, як А. Богуш,

Н. Гавриш, Н. Виноградова, А. Зрожевська, О. Ісаєва, Т. Качак, О. Кононко, Т. Поніманська, Т. Скалзуб та інші. У контексті нашого дослідження цікавими є розвідки щодо використання елементів арт-терапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти (А. Кошель, Н. Кульбако), упровадження арт-терапії як інноваційної технології у дошкільних закладах освіти (В. Городиська), значення образотворчої діяльності в освітньому процесі закладу дошкільної освіти як засобу розвитку креативності дітей (Н. Драль), ролі ізотерапевтичної технології у гармонізації психоемоційного стану постраждалим дітям з порушенням інтелектуального розвитку (О. Мякушко) тощо. Водночас використання ізотерапевтичних технік щодо формування мовленнєво-читацької культури дітей дошкільного віку у контексті сучасних підходів у фаховій підготовці майбутніх вихователів отримує відносно менше дослідницької уваги.

Мета статті – виявити та обґрунтувати практичне значення ізотерапевтичних технік у формуванні мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку в контексті сучасних підходів до професійної підготовки майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Старший дошкільний вік відіграє вирішальну роль у мовленнєвому та літературному розвитку дитини. Саме в цей час активно формуються навички правильної вимови, збагачується словниковий запас, кристалізується цілісна картина світу, започатковуються уміння особистісного розуміння прочитаного та ціннісного ставлення до почутого, що дозволяє мовленню ставати більш розгорнутим та змістовним. Згідно з концепцією дошкільної освіти оволодіння культурою мови та різноманітними способами «спілкування» з книгою й текстом є фундаментом для повноцінного всебічного розвитку дитини.

За результатами опрацювання наукових джерел можемо стверджувати, що ідея формування мовленнєвої та читацької культури в системі дошкільної освіти не є новою. Ми суголосні з дослідницькою позицією А. Богуш та Н. Гавриш про те, що культура рідної мови має вагоме соціокультурне та національне значення, оскільки вона забезпечує високий рівень комунікативної взаємодії, сприяє облагородженню міжособистісних відносин, а також відіграє ключову роль у підвищенні загального культурного рівня як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Через механізми

культури мовлення відбувається безперервне культивування та вдосконалення мови. Культура мовлення проявляється в таких ключових характеристиках, як: правильність; нормативність; адекватність; логічність; різноманітність; естетичність; чистота; доречність [1]. Ці характеристики є визначальними для ефективної та гармонійної комунікації в суспільстві.

Наше звернення до ідей формування читацької компетентності протягом всього життя, ролі дитячої літератури в цілому, висвітлених у наукових роботах низки вчених (О. Авраменко, Т. Дука, О. Ісаєва, А. Манюхіна, О. Рябошапка та інші), дає змогу констатувати, що читацька культура позиціонується як інтегральний компонент загальної культури особистості, що характеризується здатністю до автономного вибору літературних творів, які відповідають індивідуальним інтересам, та повноцінного сприйняття прочитаного матеріалу. Відповідно до визначення О. Ісаєвої, читацька культура репрезентує собою сукупність когнітивних, практичних та емоційних складових, що забезпечують ефективне та самостійне засвоєння художньої літератури [4, с. 2–4].

На основі аналізу науково-методичної літератури, узагальнення наукових розвідок з питання розвитку мовлення та читацького інтересу у дітей дошкільного віку, визначаємо мовленнєво-читацьку культуру дітей старшого дошкільного віку як інтегративне особистісне утворення, що характеризується сформованістю базових мовленнєвих та читацьких компетентностей, необхідних для повноцінної комунікативної діяльності та первинного ознайомлення з художньою літературою.

Серед найпоширеніших інструментів щодо формування мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку, на нашу думку, є ізотерапевтичні техніки, які сприяють гармонізації психоемоційного стану дитини, підвищенню її самооцінки та розвитку таких ключових навичок, як концентрація уваги та дрібна моторика [2]. До дієвих ізотерапевтичних технік, які доцільно використовувати з дітьми старшого дошкільного віку щодо формування мовленнєво-читацької культури, відносимо малювання, ліплення, колаж, аплікація.

Беззаперечним є той факт, що на формування мовлення дитини впливає розвиток дрібної моторики, адже використання різних інструментів для малювання, таких як олівці, фломастери, пензлі, сприяє активному залученню м'язів руки та пальців, формується

здатність до координації дрібних рухів, стимулюється розвиток мозкових центрів, відповідальних за мовленнєву діяльність. Виконуючи малюнки, діти вчаться концентруватися на процесі, що дозволяє їм тренувати здатність утримувати увагу на одному завданні протягом тривалого часу. Це особливо корисно для гіперактивних дітей, які часто мають проблеми із зосередженням. Малювання допомагає таким дітям структурувати свою діяльність, оскільки кожен етап малювання вимагає певної послідовності дій – від задуму до виконання деталей.

З метою формування мовленнєво-читавчої культури дітей дошкільного віку можна запропонувати серію вправ, які дозволять дитині передати свої почуття через кольори, форми та лінії, що дозволяє їй опосередковано висловити те, що вона не може пояснити вербально. Наприклад, вправи «Звуки природи в малюнках» (вихователь відтворює звуки природи (шум дощу, спів птахів, завивання вітру, плескіт води). Діти слухають і малюють те, що, на їхню думку, може «виглядати» цей звук. Потім діти обговорюють свої малюнки, пояснюючи, чому вони зобразили саме так); «Продовж історію у малюнках» (вихователь читає початок історії, а потім пропонує дітям намалювати, що могло статися далі. Після малювання діти розповідають свої варіанти продовження історії, описуючи свої малюнки); «Малюємо емоції персонажів» (вихователь читає уривок з казки чи-то оповідання, де персонажі відчувають різні емоції (радість, сум, здивування, страх). Діти малюють обличчя або фігури героїв, намагаючись передати їхні емоції. Під час обговорення діти пояснюють, які емоції вони зобразили та чому) [5]. Таким чином, ці завдання сприяють розвитку уяви, зв'язного мовлення, вміння слухати та розуміти текст, а також формують позитивне ставлення до книги та читання. Малювання стає не лише засобом самовираження, але й інструментом для глибшого засвоєння мовленнєво-літературного матеріалу.

Вважаємо за доцільне зазначити, що в останні роки посилюється увага вчених до проблеми формування мовлення дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану. Сьогодні в Україні одним із домінуючих соціальних чинників, що негативно позначаються на мовленнєвому розвитку дітей, є стрес та воєнний конфлікт. Тривалі та інтенсивні реакції на травматичні події мають значний деструктивний вплив і, окрім спричинення психологічної травми, можуть

провокувати неврологічні дисфункції, що матимуть наслідки для всіх сфер розвитку дитини, зокрема й для її мовленнєвої функції [10]. Лінгвісти та психологи дійшли висновку, що застосування методики коментованого малювання є ефективним інструментом в освітній практиці для досягнення позитивної динаміки щодо формування мовлення дітей старшого дошкільного віку. На заняттях з розвитку мовлення вихователь ініціює процес створення зображення, супроводжуючи його вербальним коментарем, наприклад, у формі діалогу з уявним «улюбленим олівцем», окреслюючи задум та етапи майбутнього малюнка. Наступним кроком є залучення «цікавого олівця» як опосередкованого співрозмовника для обговорення створених зображень. Зазначений прийом сприяє ефективному розвитку діалогічної функції мовлення, що є особливо важливим у контексті формування мовленнєвої культури у дітей [7].

За результатами вивчення наукових джерел з'ясовано, що ліпка та робота з глиною є ефективними методами ізотерапії, що використовуються для роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Застосування зазначених методик забезпечує дітям не лише простір для творчої реалізації, але й канали експресії емоційного стану через тактильну перцепцію та кінестетичну взаємодію з різноманітними матеріалами. Зокрема, маніпуляції з глиною та іншими пластичними субстанціями створюють умови для контрольованого вивільнення надлишкової енергії у дітей, що може сприяти її спрямуванню в конструктивне русло, одночасно стимулюючи розвиток дрібної моторики та когнітивних функцій.

Однією з фундаментальних переваг ліплення у контексті ізотерапії є його потенціал у формуванні тактильного досвіду, який сприяє поглибленому усвідомленню дитиною власного тіла та його взаємозв'язку з навколишнім середовищем. Робота з глиною забезпечує дітям можливість безпосереднього контакту з матеріальною субстанцією та її фізичними властивостями, що позитивно впливає на розвиток їхнього тактильного сприйняття. Кожна маніпуляція з матеріалом, включаючи формування об'єму, згладжування поверхонь або прикладання тиску, генерує сенсорні відчуття, які можуть сприяти заспокоєнню та підвищенню концентрації уваги на виконуваний діяльності.

З метою поглиблення вмінь поєднувати розповідь та матеріалізацію дітям старшого дошкільного віку можна запропонувати за

допомогою різних пластичних матеріалів (глина, пластилін, тісто для ліплення) зліпити предмет (наприклад, «яблуко», «сонце», «квітка»), який відповідає цьому слову, а потім назвати це слово та описати свою виліплену фігурку. З метою вдосконалення навичок, що сприяють розвитку моторики та уяви, діти можуть виконати вправу «Перетвори кульку на історію», суть якої полягає в тому, що кожна дитина отримує шматочок пластиліну. Вихователь пропонує дітям перетворити цю кульку на щось, що пов'язано з останньою прочитаною казкою чи-то оповіданням. Діти ліплять, а потім розповідають, що вони зобразили та як це пов'язано з історією [11]. Таким чином, під час виконання подібних вправ ліплення є діяльністю, що залучає активну участь обох верхніх кінцівок дитини, що суттєво стимулює розвиток дрібної моторики та міжсенсорної координації. У процесі маніпулювання пластичним матеріалом дитина здійснює спектр дрібних, прецизійно контрольованих рухів, які сприяють зміцненню м'язів кисті та пальців, а також удосконаленню узгодженості рухів між різними сегментами тіла. Діти старшого дошкільного віку отримують через ліплення можливість покращити контроль над власним тілом. Зазначена діяльність також сприяє розвитку інтегративних процесів між правою та лівою півкулями головного мозку, оскільки ліплення активізує одночасно обидві церебральні гемисфери. Це, у свою чергу, чинить позитивний вплив на загальний онтогенетичний розвиток дитини, включаючи формування мовленнєвих та когнітивних функцій [3].

Для дослідження шляхів підвищення ефективності підготовки майбутніх вихователів до формування мовленнєво-читацької культури старших дошкільників, на нашу думку, важливими є використання під час занять таких технік ізотерапії як колаж і аплікація. Застосування таких технік, як колаж та аплікація, надає дитині можливість оперувати різноманітними матеріалами, включаючи папір, тканину, фотографії та журнальні вирізки, з метою створення композицій, що складаються з окремих фрагментів. Цей процес стимулює розвиток креативності та здатності до абстрактного мислення і конструювання. Колажування та аплікування вимагають від дитини не лише художньої активності, але й системного підходу до організації творчого процесу, що зумовлює їхню ефективність у формуванні когнітивних та виконавчих функцій [8].

Одним із ключових аспектів роботи з колажем є стимуляція продуктивного мислення шляхом комбінування різноманітних елементів та генерування нових візуальних образів. Діти отримують можливість експериментувати з різними формами, кольоровими рішеннями та текстурними характеристиками, поєднуючи їх у непередбачувані комбінації. Цей процес сприяє розвитку здатності встановлювати зв'язки між об'єктами, які на перший погляд видаються несумісними, та створювати нові, оригінальні композиційні рішення. Використання колажу сприяє засвоєнню дітьми різних аспектів образотворчого мистецтва, таких як гармонія, контраст, симетрія та асиметрія, що активізує уяву та формує художнє бачення. У контексті ізотерапії колаж виступає засобом дослідження та трансформації внутрішнього світу дитини через символічне поєднання об'єктів, що має терапевтичний потенціал. У процесі комбінування різноманітних вирізок або матеріалів діти можуть на підсвідомому рівні відображати свої емоційні стани, пережиті досвіди або приховані бажання. Педагог чи психолог, аналізуючи результати творчої діяльності, отримує можливість ідентифікувати латентні емоційні конфлікти або страхи дитини та використовувати цю інформацію для подальшої терапевтичної інтервенції, спрямованої на їхнє розв'язання. Колаж надає дитині прямий та безпечний спосіб експресії емоцій через творчий процес, сприяючи створенню нових символічних образів, що позитивно впливає на її психоемоційний стан.

Зауважимо, що аплікаційна діяльність відіграє значущу роль у формуванні навичок планування та дотримання певної алгоритмічної послідовності дій. У процесі створення аплікації дитина спочатку здійснює операцію вирізання необхідних елементів, а потім послідовно фіксує їх на основі, формуючи цілісну композицію. Така організація діяльності сприяє розвитку здатності до структурування власних дій та здійснення контролю над етапами творчого процесу, що є важливим для становлення виконавчих функцій та організаційних компетентностей. Виконуючи аплікацію, дитина не лише засвоює вміння слідувати наданим інструкціям, але й отримує простір для виявлення творчої ініціативи у прийнятті рішень щодо розташування елементів на площині.

Техніки колажу та аплікації також є ефективним засобом розвитку соціальних навичок, особливо в контексті групових

занять ізотерапією. Спільна творча діяльність надає дітям можливість обміну ідеями, кооперації у реалізації спільних проєктів та взаємної підтримки у творчому процесі. Така інтеракція сприяє розвитку комунікативних навичок, умінь працювати в команді та враховувати різні точки зору. Діти навчаються домовлятися, співпрацювати та досягати спільної мети, що позитивно впливає на їхню соціальну адаптацію та емоційний розвиток [9].

З метою формування у дітей старшого дошкільного віку навичок поєднання розповіді та творчості, а також умінь вчитися працювати з великим обсягом інформації, відокремлювати головне від другорядного, що є важливими навичками для когнітивного розвитку, діти, наприклад, вибираючи вирізки з журналів або газет для створення колажу, можуть виконати апікацію «Склади речення» (вихователь готує на картках зображення простих предметів або персонажів. Діти обирають кілька карток та створюють з них апікацію на папері, розміщуючи їх у певній послідовності, щоб скласти просте речення. Діти озвучують складене речення); колаж «Створи обкладинку для книги» (дітям показують різні дитячі книги. Вони обирають одну з книг або придумують власну історію та створюють для неї обкладинку у техніці колажу або апікації. Діти презентують свої обкладинки, розповідаючи про що ця книга (або могла б бути).

Отже, колаж та апікація є багатограними методами ізотерапевтичного впливу, що сприяють розвитку креативного мислення, навичок планування та організованості, а також мовленнєвих й соціальних компетентностей. Зазначені техніки надають дітям простір для експериментування з різноманітними матеріалами, вираження емоційного стану через творчу діяльність і одночасно стимулюють формування значущих когнітивних та виконавчих функцій.

З метою підвищення рівня обізнаності щодо використання потенціалу ізотерапії для розвитку мовленнєво-читацької культури старших дошкільників та мотивації студентів до майбутньої професійної діяльності було проведено серію інтерактивних заходів у форматі онлайн навчання. Зокрема, дискусії на теми «Роль образотворчої діяльності у мовленнєвому розвитку дошкільників: переваги та обмеження», «Ізотерапія як засіб стимулювання інтересу до читання у дітей дошкільного віку: можливості та перспективи», «Застосування нетрадиційних технік малювання для збагачення слов-

никового запасу та розвитку зв'язного мовлення дошкільників» сприяли активному обміну думками та формуванню критичного осмислення означеної проблематики. Інформаційні дайджести «Вплив різних видів образотворчої діяльності на формування мовленнєво-читацької компетентності старших дошкільників в Україні та за кордоном», «Психолого-педагогічні аспекти використання ізотерапії у розвитку мовлення та читацької активності дітей старшого дошкільного віку» та воркшоп «Як ми розуміємо поняття «готовність до читання засобами ізотерапії у старшому дошкільному віці» мали на меті поглибити теоретичні знання студентів та сприяти формуванню практичних навичок застосування ізотерапевтичних технік для розвитку мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку. Зазначені онлайн заходи були організовані із застосуванням технології перевернутого навчання, що продемонструвала свою ефективність в умовах воєнного стану. Завдяки використанню комп'ютерної техніки та мережі Інтернет, майбутні педагоги самостійно опрацьовували теоретичний матеріал, що стосувався тематики заходу. Під час наступних онлайн зустрічей отримані знання застосовувалися на практиці через активне обговорення інформації, її презентацію іншим учасникам або під час аргументації власної позиції в дискусіях [6 с. 141–144].

За результатами проведеної самооцінки рівня обізнаності щодо використання ізотерапевтичних засобів у розвитку мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку майбутні вихователі розробили індивідуальні плани подальшої підготовки. У межах позааудиторної роботи на цьому етапі студентам було рекомендовано, з метою вдосконалення визначених в індивідуальних програмах практичних навичок застосування ізотерапії, самостійно ознайомитися з віртуальними майстер-класами педагогів та методистів за такими темами: «Методика використання малювання в корекції мовленнєвих порушень», «Застосування ліплення для розвитку дрібної моторики та зв'язного мовлення», «Створення дидактичних ігор з використанням апікації для збагачення словникового запасу», «Використання технік колажу для стимулювання творчої розповіді», «Інтеграція елементів ізотерапії в заняття з ознайомлення з художньою літературою», «Створення тактильних книжок-апікацій для розвитку інтересу до читання», «Застосування

коментованого малювання в логопедичній роботі з дошкільниками», «Використання лялькового театру, виготовленого власноруч (аплікація, ліплення), для розвитку діалогічного мовлення», «Створення ілюстрацій до казок засобами нетрадиційних технік малювання» та інших.

Підсумовуючи зазначене вище, констатуємо, що проведені онлайн заходи із застосуванням технології перевернутого навчання були спрямовані на підвищення обізнаності та мотивації майбутніх педагогів щодо використання засобів ізотерапії для розвитку мовленнєво-читацької культури старших дошкільників. Завдяки дискусіям, інформаційним дайджестам та воркшопу студенти поглибили теоретичні знання та отримали практичні рекомендації для подальшого самостійного навчання, що відобразилося у розробці індивідуальних планів підготовки з проблеми дослідження.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проведене дослідження підтвердило теоретичну значущість та практичну цінність інтеграції ізотерапевтичних технік у процес формування мовленнєво-читацької культури дітей старшого дошкільного віку. Застосування різноманітних видів образотворчої діяльності, зокрема малювання, ліплення, аплікації та колажу, виявило потенціал у стимулюванні мовленнєвого розвитку, збагаченні словникового запасу, формуванні зв'язного мовлення, розвитку розуміння художніх текстів та підвищенні інтересу до читання. У контексті професійної підготовки майбутніх вихователів, ознайомлення з методологічними засадами та практичними аспектами використання ізотерапії сприяє розширенню їхнього інструментарію педагогічного впливу.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у поглибленому вивченні впливу конкретних ізотерапевтичних технік на окремі компоненти мовленнєво-читацької компетентності дітей старшого дошкільного віку. Актуальним є дослідження ефективності комбінованого застосування різних видів ізотерапії та їхньої інтеграції з іншими педагогічними методами. Окремої уваги потребує вивчення особливостей застосування ізотерапії в інклюзивному освітньому просторі для дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовлення. Враховуючи сучасні тенденції цифровізації освіти, перспективним є вивчення можливостей використання цифрових інструментів для підтримки та розширення застосування

ізотерапевтичних технік у формуванні мовленнєво-читацької культури дітей дошкільного віку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2015. 704 с.
2. Брюховецька О. В. Арттерапевтичні технології у процесі особистісно-орієнтованої підготовки майбутніх психологів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32307766.pdf>.
3. Галіцина Л. Корекція страхів. Цикл занять методами арт-терапії. *Психолог*. № 17/18. 2020. С. 60–68.
4. Ісаєва О. Про основні парадигми шкільної літературної освіти. *Всесвітня література в ШЗУ*. №1. 2011. С. 2–4.
5. Пісоцький О., Пісоцька Л. Характеристика продуктивних видів діяльності дітей старшого дошкільного віку. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. №3. 2018. С. 140–146.
6. Приходькіна Н. О. Використання технології «переверненого навчання» у професійній діяльності викладачів вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. № 30. 2014. С. 141–144.
7. Розвиток творчих здібностей дітей засобами образотворчого та музичного мистецтва. URL: https://divosvit29.ucoz.ua/publ/na_dopomogu_vikhovateljam/rozvitok_tvorchikh_zdibnostej_ditej_zasobami_obrazotvorchogo_ta_muzichnogo_mistectva/7-1-0-38
8. Романюк Н., Подкоритова Л., Гаврилькевич В. Теоретичний аналіз проблеми вдосконалення комунікативних навичок дітей старшого дошкільного віку за допомогою образотворчої діяльності з глиною. *Науковий журнал «Психологічні тревелогі»*. № 1. 2025. С. 223–231.
9. Сухорукова Г., Дронова О., Голота Н., Янцур Л. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі/ за. заг. ред. Г. В. Сухорукової. Підручник. 4-те вид. Київ.: Видавничий Дім «Слово». 2020. 376 с.
10. Черніченко Л. А., Лемещук М. А. Особливості впливу воєнних дій в Україні на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 20. 2024. С. 818–827.
11. Черничук І. О. Структура проведення арт-терапевтичного заняття з використанням малюнку. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaciestrukturna-provedennya-art-terapevtichnogo-zanyattya-z-vikoristannyam-malyunku344477.html>

REFERENCES

1. Bogush, A. M., Gavrish, N. V. (2015). *Doshkilna linhvodydaktyka: Teoriia i metodyka navchannia ditei ridnoi movy v doshkilnykh navchalnykh zakladakh*. [Preschool linguistic didactics: Theory and methodology of teaching children their native language in preschool educational institutions]. Kyiv.
2. Bryukhovetska, O. V. *Artterapevtychni tekhnolohii u protsesi osobystisno-orientovanoi pidhotovky maibutnikh psykholohiv*. [Art therapy technologies in the process of personality-oriented training of future psychologists].
3. Galitsyna, L. (2020). *Korektsiia strakhiv. Tsykl zaniat metodamy art-terapii*. [Correction of fears. Cycle of classes using art therapy methods].
4. Isayeva, O. (2011). *Pro osnovni paradyhmy shkilnoi literaturnoi osvity*. [On the main paradigms of school literary education].
5. Pisotskyi, O., Pisotska L. (2018). *Kharakterystyka produktyvnykh vydiv diialnosti ditei starshoho doshkilnoho viku*. [Characteristics of productive activities of older preschool children]. Nizhyn.
6. Prikhodkina, N. O. (2014). *Vykorystannia tekhnolohii «perevernenoho navchannia» u profesiinii diialnosti vykladachiv vyshchoi shkoly*. [The use of «flipped learning» technology in the professional activities of higher education teachers]. Uzhhorod.
7. *Rozvytok tvorchykh zdibnostei ditei zasobamy obrazotvorchoho ta muzychnoho mystetstva*. [Development of children's creative abilities through visual and musical arts].
8. Romaniuk, N., Podkoritova, L., Gavrilkevich, V. (2025). *Teoretychnyi analiz problemy vdoskonalennia komunikatyvnykh navychok ditei starshoho doshkilnoho viku za dopomohoiu obrazotvorchoi diialnosti z hlynoi*. [Theoretical analysis of the problem of improving the communication skills of older preschool children through creative activities with clay].
9. Sukhorukova, H., Dronova, & O., Golota, & N., Yantsur, L. (2020). *Obrazotvorche mystetstvo z metodykoiu vykladannia v doshkilnomu navchalnomu zakladi*. [Fine arts with teaching methods in a preschool educational institution].
10. Chernichenko, L. A., Lemeshchuk, M. A. (2024). *Osoblyvosti vplyvu voiennykh dii v Ukraini na movlenniievi rozvytok ditei doshkilnoho viku*. [Peculiarities of the impact of military operations in Ukraine on the speech development of preschool children].
11. Chernychuk, I. O. *Struktura provedennia art-terapevtychnoho zaniattia z vykorystanniam maliunku*. [Structure of an art therapy session using drawing].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НИКОЛАЕСКУ Інна Олександрівна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: інноваційні форми і методи у підготовці майбутніх педагогів у закладах вищої освіти, методика навчання дітей рідної мови в закладах дошкільної освіти; цифровізація освіти.

БОНДАР Вікторія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: інноваційні підходи та методичний супровід майбутніх вихователів до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

ШИНКАРЬОВА Валерія Сергіївна –

стейкхолдер, власниця приватного закладу «SOVA kid's», доктор філософії, викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: фахова підготовка здобувачів вищої освіти мистецької та технологічної освітнього галузі; цифрова грамотність дітей старшого дошкільного віку; цифровізація освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NIKOLAESKU Inna Oleksandrivna – Doctor

of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool Education at Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy.

Circle of scientific interest: innovative forms and methods in the training of future educators in higher education institutions, methodology of teaching children their native language in preschool education institutions, digitalization of education.

BONDAR Viktoriia Hryhorivna – Candidate of pedagogical sciences, associate professor, senior lecturer of the department of preschool education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Circle of scientific interest: innovative approaches and methodological support for future educators in organizing the educational process in preschool educational institutions.

SHYNKAROVA Valeriia Serhiivna –

stakeholder, owner of the private institution «SOVA kid's», doctor of philosophy, lecturer of the department of preschool education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Circle of scientific interest: professional training of higher education applicants in the artistic and technological educational fields; digital literacy of children of senior preschool age; digitalization of education.

Стаття надійшла до редакції 30.07.2025 р.